SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:286

av Catarina Deremar (C)

Sparbankers kapitalförsörjning och mindre bankers regelverk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av sparbankslagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjligheten för sparbanker att ta in externt kapital och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska regelverket för banker behöver ses över i syfte att åstadkomma en proportionalitet och rimlighet i användningen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De lokala sparbankerna spelar en viktig roll på landsbygden och i mindre städer. Genom sin lokala prägel har sparbankerna en god förankring och tillgänglighet som är viktig vid utlåning för såväl hushåll som näringsliv.

Det kan konstateras att sparbank utgör en egen associationsform. Den lokala prägeln på sparbankernas bankaffär är viktig för hela Landsortssverige. Kreditförsörjning för små och medelstora företag fungerar på ett helt annat sätt i en sparbank än i en storbank eller distansbank, där besluten fattas långt ifrån kunden.

Självklar skalekonomi innebär att det är mer kostsamt, åtminstone i relativa termer, med administration kring befintliga och kommande regelverk. Det är också viktigt att inte förväxla utmaningar och problem med administrationen av regelverk med regelverket i sig.

En kapitaltäckningsrapport som tidigare på cirka 25 sidor på ett adekvat sätt beskrev mindre bankers kapitalbehov och uppfyllnad omfattar i dag fler än 600 sidor. Förutsättningarna för att bedriva bankverksamhet och riskerna med denna varierar väldigt mycket. Regelverken ska vara desamma, men det måste finnas en proportionalitet och rimlighet i användandet av vid var tid gällande regelverk. Det är därför angeläget att regelverken mot denna bakgrund ses över.

Generellt har sparbankerna starka balansräkningar. Sparbankernas genomsnittliga soliditet, ibland kallad bruttosoliditet och definierad som eget kapital över samtliga tillgångar, ligger för närvarande högt. Många sparbanker ligger närmare 15 procent, samtidigt som lagen kräver 3 procent.

Men inskärpningen av Basel III-reglerna ställer högre krav på alla banker att stärka sin kapitalbas. Detta är i grunden bra men medför att sparbanker som inte väljer att bli aktiebolag saknar reella möjligheter att stärka kapitalbasen. Den befintliga sparbanks lagen förhindrar nämligen att sparbankerna tar in externt kapital.

I Norge finns däremot en lag som möjliggör för sparbankerna att ge ut så kallade egenkapitalbevis. Dessa fungerar på samma sätt som en aktie, med det stora undantaget att sparbanken väsentligen behåller det lokala huvudmannaskapet.

Det norska systemet har fungerat väl sedan det infördes på 1980-talet. Egenkapital bevisen handlas som ett finansiellt instrument och har till och med haft en bättre snittavkastning för investerarna än Oslobörsen sedan starten, och dessutom till en lägre risk. Det är en god affär för både investerare och banker med andra ord. Statistik visar också att den stora merparten av de norska egenkapitalbevisen handlas av personer bosatta på samma ort som där banken är verksam, vilket ytterligare stärker den lokala prägeln.

Sparbankerna regleras, precis som andra banker, av lagen (2004:297) om bank- och

finansieringsrörelse. Även i övrigt följer sparbankerna samma regelverk som alla andra finansiella institut i Sverige. Bankaktiebolag lyder även under aktiebolagslagen (2005:551) medan sparbanker regleras av sparbankslagen (1987:619). Av den senare framgår bland annat att sparbankernas verksamhet ska vara lokal samt vilka styrande organ som ska finnas och hur de ska väljas. Några av de unika inslagen i sparbanks lagen är systemet med huvudmän, inget enskilt vinstintresse och möjligheten att återinvestera en del av vinsten i lokalsamhället – faktorer som alla bidrar till spar bankernas starka lokala förankring.

Det finns behov av att genomföra en översyn av sparbankslagen i syfte att stärka verksamheternas flexibilitet och styrka. Exempelvis gäller detta systemet med huvud män som tillsätts politiskt och där det krävs närvaro av minst hälften av huvudmännen för att styrelsen ska vara beslutsmässig. Om valberedningen i sparbanken skulle utse huvudmän ökar sannolikheten att få intresserade huvudmän med högre närvaro, vilket idag tyvärr kan vara ett problem.

I dagens sparbankslag ska vd:n vara del av styrelsen. I affärsverksamhet är detta ytterst ovanligt då vd:n ofta är föredragande. Även detta är något som behöver ses över.

Det finns ett stort behov av att underlätta för svenska sparbanker att ta in externt kapital. Det som krävs är en lagändring av den svenska sparbankslagen så att den möjliggör utgivandet av särskilda ”sparbanksbevis”, förlagsinsatser eller andra lämpliga finansiella instrument för att introducera ett värdepapper som i allt väsentligt påminner om norska sparbankers egenkapitalbevis, vilket skulle kunna tillföra Sverige en möjlighet för en sparbank att förstärka sin kapitalsituation samtidigt som ytterligare ett investerarinstrument skapas. Detta skulle ge de svenska sparbankerna helt andra möjligheter till vidareutveckling och expansion än vad de har idag. En förändring av sparbankslagen vore bra både för berörda sparbanker och för konkurrensen på den svenska bankmarknaden. På sikt skulle lagändringen också bidra till att det även i framtiden finns starka banker utanför storstadsregionerna.

Catarina Deremar (C)